

PRED NOVIM ZADACIMA

Od vas komunista u Armiji očekujem da neprekidno doprinosite razradi i realizaciji koncepcije općenarodne odbrane, izučavate sve promjene i novine koje donose savremeni rat i svi vidovi borbe i otpora, usavršavate obuku i ovladavate savremenom tehnikom, unapređujete sistem komandovanja, jačate disciplinu i negujete drugarske odnose među ljudima. Pri svemu tome od posebnog značaja za pravilno usmjeravanje praktičnih akcija je marksističko obrazovanje i vaspitanje komunista, starješina i vojnika. Zato uvijek morate imati u vidu da je u našoj koncepciji općenarodne odbrane, u našoj strategiji i taktici — čovjek, politički svjestan, moralno čvrst i borbeno osposobljen — osnovni i odlučujući faktor oružane borbe i otpora. Zbog toga, briga o čovjeku, o uslovima izvođenja obuke, životu vojnika i starješina i svestranom razvijanju njihovih stvaralačkih sposobnosti, mora biti stalno prisutna.¹

TITO

Težište aktivnosti 1. sednice Konferencije organizacije SK u JNA trećeg saziva je bilo na sagledavanju i utvrđivanju najvažnijih zadataka organizacije SK u JNA do X kongresa SKJ. Pošlo se od toga da je SKJ u sprovođenju revolucionarnih inicijativa druga Tita prešao u odlučnu ofanzivu za reafirmaciju avangardne uloge i za dalji razvoj samoupravljanja. To veoma pozitivno deluje na porast političkog angažovanja komunista u armiji i na njihovu rešenost da još plodotvornije rade na ostvarivanju politike SKJ u izgradnji oružanih snaga na osnovama koncepcije opštenarodne odbrane. Povećana je

¹ Iz Pisma druga Tita upućenog 1. konferenciji SKJ u JNA trećeg saziva.

lična odgovornost i kritički odnos prema postignutim rezultatima. Jača svest o neophodnosti još odlučnije borbe protiv svih antisamoupravnih tendencija, bez obzira u kojoj sredini i u kom vidu se ispoljavale. Opšti je zaključak da se takva povećana aktivnost i stvaralački polet komunista i ostalih pripadnika armije u narednom periodu još više podstiču i usmere u pravcu koji obezbeđuje da se do X kongresa postignu rezultati koji su srazmerni našim potrebama i stvarnim mogućnostima.

Premda je osnovna pažnja Konferencije bila usmerena na poslove koje treba obaviti u narednom periodu, ipak je ona dala sud i o onome što je postignuto u dvogodišnjem periodu aktivnosti Konferencije drugog saziva. Budući zadaci su, naime, temeljeni na postignutim rezultatima i na onim obavezama koje još treba ostvariti. Tako je ova sednica, u stvari, predstavljala nastavak 7. sednice Konferencije organizacije SK u JNA drugog saziva, na kojoj je usvojen izveštaj o aktivnosti organizacije SK u JNA i u zaključcima konstatovano da je »u veoma intenzivnoj aktivnosti organizacija SK u JNA postigla značajne rezultate i stekla dragocena iskustva«.²

I

U razmatranju zadataka komunista i celokupnog armijskog sastava u vezi sa međunarodnom situacijom i vojno-političkim položajem Jugoslavije, pošlo se od činjenice da živimo u vreme koje se karakteriše dubokim društvenim, ekonomskim i političkim promenama. Čitava civilizacija nalazi se u procesu dinamičkog razvoja naučno-tehničke revolucije. Uloga svesnih faktora i njihovih organizovanih subjektivnih snaga postaje sve značajnija.

Kriza kapitalističkog društveno-ekonomskog sistema se produbljuje i nastavlja. Zaoštravaju se protivrečnosti između naraslih proizvodnih snaga i monopolističko-kapitalističkog načina prisvajanja viška rada. Dolazi do veće afirmacije nezavisnih i nesvrstanih zemalja i njihovog jedinstvenog i aktivnijeg angažovanja u međunarodnom životu. Raste uticaj miroljubive politike. U svest ljudi duboko prodire saznanje o tome da su mir, međunarodna saradnja i sporazumevanje bitne pretpostavke za izbegavanje i sprečavanje katastrofalnih posledica eventualnog ratnog sukoba. To odlučujuće utiče na razvoj međunarodnih odnosa i na ulogu vojnog faktora u razrešavanju suprotnosti savremenog sveta. Raste potreba da se svi subjekti me-

² Svi citati u ovom tekstu uzeti su iz dokumenata 7. sednice Konferencije organizacije SK u JNA drugog saziva i 1. sednice Konferencije trećeg saziva.

dunarodnih odnosa i faktori spoljno-političkog angažovanja država maksimalno založe za jačanje mira i za učvršćivanje međunarodnog sistema bezbednosti.

Međutim, uporedo s tim, gotovo svuda u svetu nastavlja se sa daljim jačanjem vojnih snaga. Izdaci za naoružanje i opremu neprekidno se povećavaju. Gotovo sve armije sveta intenzivno snabdevaju svoje jedinice modernom opremom i naoružanjem. Usavršavaju sistem obuke i infrastrukture. Naročita pažnja poklanja se usavršavanju snaga za brza i iznenadna dejstva. Tendencija je nekih armija zapadnih zemalja da se profesionalizuju, a sve armije sveta nastoje da se organizaciono i tehnički maksimalno usavrše za uspešno izvršavanje savremenih borbenih dejstava.

Ravnoteža vojnih snaga održava se kroz neprekidno usavršavanje borbenih i drugih sredstava, što ima višestruke posledice za odnose u svetu. Na jednoj strani se smanjuju mogućnosti izbijanja ratova velikih, svetskih razmera, jer bi to moglo dovesti do katastrofe sa neslućenim posledicama, ali su zato, na drugoj strani, realne mogućnosti izbijanja lokalnih ratova i drugih oblika pretnji i pritisaka kojima se ugrožava suverenitet i nezavisnost malih i nesvrstanih naroda.

Konferencija je ukazala i na razvoj vojno-političke situacije u pojedinim regionima sveta, posebno u onima koji neposredno utiču na vojno-politički položaj naše zemlje, i iz toga izvukla zaključke za aktivnost komunista u izgradnji sistema opštenarodne odbrane i jačanju moralno-političkog jedinstva i borbenoj spremnosti oružanih snaga.

Situacija u Evropi pokazuje izvesne tendencije popuštanja i smirivanja. U ovom području, međutim, i dalje postoji velika koncentracija vojnih grupa. Naša zemlja je veoma zainteresovana za bezbednost i mir u Evropi i neprekidno ulaže i napore radi smanjivanja oružanih snaga u ovom delu sveta, jer je to značajna komponenta za stabilniji mir i saradnju.

Posebno je ukazano na to da je vojno-politička situacija na Bliskom istoku eksplozivna i zabrinjavajuća.

»Srednji istok je žarište na kome bi se lako mogao razbuktati opći sukob, a ako bi tu došlo do sukoba to bi bilo još strašnije nego u Vijetnamu. Tamo je rat bio dugotrajan i strašan, ali ovde bi bilo uvučeno mnogo više zemalja: i Evrope i Afrike i Azije«.³ (Tito)

³ »Vjesnik« 13. III 1973. godine.

Takvo stanje izazvano je izraelskom agresijom i daljim jačanjem njegove vojne moći uz neposredno angažovanje SAD. Slična je situacija i u drugim regionima Mediterana, »gde snage NATO-pakta jačaju pritisak protiv nesvrstanih zemalja i teže da spreče progresivna kretanja u ovoj oblasti«.

Protiv naše zemlje intenzivno se vodi specijalni rat s ciljem da se oslabi socijalistička Jugoslavija i razbije jedinstvo, nezavisnost i teritorijalna celokupnost SFRJ. Vanjski i unutrašnji neprijatelji vode borbu protiv samoupravne socijalističke Jugoslavije i čine sve kako bi sprečili ili barem otežali sprovođenje političkog kursa i akcije koja je pokrenuta odlukama 21. sednice, 2. Konferencije SKJ i Pismom druga Tita i Izvršnog biroa Predsedništva SKJ.

»... Jugoslavija ni najmanje ne pomišlja da mijenja svoj samoupravni socijalistički razvitak, niti svoju politiku nesvrstavanja, jer to predstavlja suštinu našeg društvenog bića, izraz trajnih interesa i potreba svih naših naroda.

... Jugoslavija će se i ubuduće najaktivnije zalagati za miroljubivu aktivnu koegzistenciju, kao univerzalni princip međunarodnih odnosa, za ravnopravnost naroda i država, bez obzira na njihovu veličinu, snagu, bogatstvo i društveni poredak, za likvidaciju svih oblika ugnjetavanja, dominacije i eksploatacije, za smanjivanje jaza između ekonomski razvijenih i nedovoljno razvijenih zemalja, dakle — za demokratizaciju međunarodnog života uopšte«.⁴

(Tito)

Oružane snage su bile i ubuduće će biti objekat napada antisamoupravnih i kontrarevolucionarnih snaga. Njihove akcije usmerene su na slabljenje borbenog morala i jedinstvo oružanih snaga, nastojeći da unesu sumnju i nevericu u naš uspešan samoupravni i nezavisni socijalistički razvitak.

Jedinstven je stav Konferencije da vojno-politička situacija u svetu i položaj Jugoslavije obavezuje komuniste i sve ostale faktore u armiji da stalno prate vojno-političke procese u svetu, sagledavaju konkretne opasnosti koje prete našoj zemlji i da neprekidno rade na jačanju borbene gotovosti svojih jedinica i odbrambenih potencijala društva. »Naprezanja u modernizaciji operativne armije, oružanih snaga i sistema opštenarodne odbrane u celini moraju omogućiti da

⁴ Ekspoze o našoj unutrašnjoj i spoljnoj politici i ustavnoj reformi na prvoj sednici opšteg Sabora Federacije.

se što bolje pripremimo za odbranu u svim slučajevima ratne opasnosti, i da tako odvrćamo potencijalnog agresora od njegovih agresivnih namera».

Težište aktivnosti mora se usmeriti na one poslove koji neposredno doprinose moralno-političkom jedinstvu, visokoj vojnostručnoj spremnosti, borbenoj gotovosti jedinica i komandi. Postignuti rezultati su dragocena iskustva koja treba razvijati i ugrađivati u celokupan sistem rada i ponašanja svih faktora u armiji, jer visoka spremnost oružanih snaga je pretpostavka za očuvanje mira na našim granicama i garancija daljeg razvijanja tekovine revolucije koja — kako kaže drug Tito — *»vredi onoliko koliko je sposobna da stalno razvija i brani svoje tekovine«*.

Jačanje odbrambene sposobnosti našeg društva je čvrsto povezano s izgrađivanjem sistema bezbednosti i samozaštite. Konferencija je istakla obaveze organizacija i foruma SK u armiji da stalno rade na razvijanju bezbednosne kulture armije, na jačanju odgovornosti za stanje bezbednosti i samozaštite i na aktiviranju svih pripadnika armije u borbi protiv spoljnog i unutrašnjeg neprijatelja. U svakoj jedinici, ustanovi i komandi naše armije mora da preovlada shvatanje da je *»bezbednosna zaštita našeg društva i oružanih snaga bitan faktor jačanja odbrane zemlje«*.

II

U daljoj razradi i realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane Konferencija je samo ukazala na osnovne pravce akcije i na najvažnija idejno-politička opredeljenja za koja komunisti moraju da se bore u okviru rada na funkcionalnim dužnostima i idejno-političkom delovanju u svojim sredinama.

1. Celokupna izgradnja naših oružanih snaga mora biti temeljena na principu da je čovek osnovni i glavni faktor oružane borbe i otpora. Takva uloga čoveka u ukupnom sistemu odbrane i u našim oružanim snagama proizilazi iz društvene suštine i prirode samoupravljanja kao osnovnog društvenog odnosa i iz klasno-socijalne suštine koncepcije opštenarodne odbrane. Ove dve međusobno povezane i zavisne komponente pozitivno deluju na razradu koncepcije opštenarodne odbrane, na teoriju i praksu naše ratne veštine i oružane borbe. One doprinose razvoju stvaralaštva, učvršćuju komandovanje, podstiču inicijativu u izvršavanju zadataka, učvršćuju unutrašnje odnose i svesnu disciplinu, jačaju odgovornost i stvaraju otpornost prema psihološko-propagandnim i drugim neprijateljskim

uticajima i razvijaju druge pozitivne vrline koje su postale sastavni deo života i aktivnosti vojnika i starešina JNA. Zbog toga se u zaključcima Konferencije ističe zahtev za većom odgovornošću kada je u pitanju moralno-političko stanje i politički rad u svim strukturama naših oružanih snaga. Organizacije i forumi SK moraju se izboriti za to da svi faktori u armiji redovno razmatraju i utiču na moralno-političko stanje i na podizanje političke svesti pripadnika armije.

Politički rad treba usmeravati tako da neprekidno doprinosi jačanju *idejnog i političkog jedinstva* i da podstiče celokupni armijski sastav u izgrađivanju čvrstih vojnih kolektiva sa razvijenom svesnom disciplinom, visokom ličnom i kolektivnom odgovornošću, drugarskim i humanijim međuljudskim odnosima i primernim revolucionarnim likom svakog pripadnika armije. Komunisti moraju da se nalaze u prvim redovima borbe protiv malograđanskog mentaliteta i ponašanja, sitnosopstveničkih i sličnih negativnih pojava. Zahtev je Konferencije da se u svim armijskim strukturama pooštri borba za doslednije poštovanje moralnih normi. Zadatak je da sve organizacije i forumi SK redovno prate i analiziraju uzroke i pojave narušavanja moralnog i radnog lika komunista i ostalih pripadnika armije i da u vezi s tim preduzimaju sasvim konkretne mere.

2. Komande i vojni kolektivi imaju veliku ulogu, obaveze i odgovornosti u izgradnji naše vojne organizacije. Od naročite je važnosti da *sistem komandovanja efikasno funkcioniše* i da se neprekidno usavršava na savremenim principima, među kojima princip *jednostarešinstva* ima ključno mesto.

Treba stvarati takve uslove života i rada u jedinicama koji će omogućiti svim vojnicima i starešinama da maksimalno ispolje svoje stvaralačke sposobnosti, da budu aktivni i inicijativni u izgradnji jedinica, ustanova i komandi. »Stvaralačke sposobnosti vojnika, njihova politička opredeljenost, stručna znanja i moralna shvatanja moraju biti smišljeno usmereni ka što boljem osposobljavanju jedinica i ustanova za uloge i zadatke koje će imati u eventualnom ratu«.

Na sastancima komandi i starešina, organizacija SK, vojničkih kolektiva i drugim skupovima treba otvoreno i konkretno kritikovati pojedince koji se nedovoljno zalažu, koji se nevojnički ponašaju, krše propise, narušavaju red i disciplinu, ne poštuju radno vreme i slabo rade na svom ideološko-političkom i vojnostručnom obrazovanju. Opasna su shvatanja pojedinaca koji se zadovoljavaju dostignutim stepenom vojnostručnog i marksističkog obrazovanja i koji smatraju da su postigli krajnji domet u izgradnji borbene spremnosti jedinica i komandi.

3. Izvanredno brz razvoj savremene tehnike i naoružanja, promene u organizacijsko-formacijskoj strukturi jedinica i načinu izvođenja savremenih borbenih dejstava zahtevaju da se organizacija SK, komande i vojni kolektivi više angažuju na *unapređivanju obuke i vaspitanja*. U utvrđivanju zadataka komunista u ovoj oblasti Konferencija je pošla od konstatacije da bi se oni, u slučaju agresije na našu zemlju, borili ne samo sa savremeno naoružanim i opremljenim neprijateljem već i sa dobro obučanim i vešto vođenim jedinicama. Zato naše jedinice, vojnici, starešine i komande moraju i u pogledu obučenosti i veština da nadmaše protivnika. Komunisti ne smeju biti zadovoljni sa osrednjim rezultatima. Moraju se pooštriti kriteriji u oceni postignutih rezultata u obuci i vaspitanju. Kroz normativna rešenja i praksu treba težiti da se dostignu maksimalni rezultati u vojnostručnim i marksističkim znanjima celokupnog armijskog sastava, a naročito starešina. Težište rada usmeriti na podizanje kvaliteta obuke i vaspitanja, a sistemom stimulativnih mera i kadrovskom politikom obezbediti da prednost u napredovanju imaju one starešine koje više uče, i u radu postižu bolje rezultate. Kroz obuku moramo postići da komandni kadar bude sposoban »da brzo procenjuje borbenu situaciju, samostalno donosi odluke i dosledno ih sprovodi u ratnoj praksi«.

Pošto samoobrazovni proces stagnira, na Konferenciji je zaključeno da se takvo stanje mora prevazići. Komunisti se moraju zalagati za promenu odnosa prema samoobrazovnom procesu. U armiji postoje svi uslovi da se ljudstvo *školuje uz rad*. U vezi s tim ukazuje se na stvaranje uslova kako bi starešine mogle i vanredno da završavaju vojne škole.

Obukom i vaspitanjem se mora postići takva ideološko-politička i stručna sposobnost vojnika i starešina koja obezbeđuje da se u svim uslovima oružane borbe i otpora postižu najveći rezultati.

U SSNO se intenzivno radi na izradi novih pravila, uputstava i udžbenika u koje se ugrađuju načela koncepcije opštenarodne odbrane. Za tom literaturom se u trupi i školama već duže vreme oseća velika potreba. Međutim, i vojni časopisi mogu više učiniti u teorijskoj razradi vojne doktrine i prenošenju korisnih iskustava iz prakse. Oni predstavljaju značajno sredstvo za stručno i ideološko-političko osposobljavanje starešinskog sastava. Zato organizacije i forumi SK moraju ispoljiti veći uticaj na tematsku orijentaciju časopisa, na idejno-teorijski nivo rasprava u njima, na neposrednije povezivanje redakcija časopisa sa trupom, vojnim školama i naučnim institucijama. Treba težiti da se neprekidno povećava krug autora, naročito mladih starešina iz trupe. U časopisima treba više nego do sada tre-

tirati društveno-političku problematiku i razvijati marksistički prilaz vojnim pitanjima.

Školski sistem treba tako usavršavati da obezbeđuje skladniji odnos između izučavanja vojnoteorijskih načela, praktičnih potreba i valjanog obavljanja dužnosti u trupi i komandama. U vezi s tim istaknuta je potreba usavršavanja raznovrsnih oblika saradnje između trupe i vojnih škola.

Ceo sistem obuke i modernizaciju armije treba zasnivati na rezultatima naučnoistraživačkog rada. Naučnoistraživačke napore treba usmeriti na prioriteta istraživanja, koja su specifična za oružane snage. Treba ostvariti čvršću saradnju sa naučnim institucijama u društvu koje se takođe angažuju na projektima iz oblasti narodne odbrane.

Povećanje uloge *naučnoistraživačkog rada* u armiji povezano je, pored ostalog, i sa potrebom da u narednom periodu još smelije i brže uvodimo novo naoružanje i opremu — u sve jedinice, komande i ustanove. Potrebe za veoma skupom i raznovrsnom tehnikom neprekidno rastu. To zahteva da se orijentišemo na sopstvene naučne i industrijske kapacitete, da stalno preispitujemo programe svih vidova potrošnje, da ostvarimo dugoročno programiranje koje će biti u skladu sa osnovnim trendom naučno-tehničkog razvoja i, što je posebno važno, moramo da obezbedimo visoku stručnost u rukovanju savremenim sredstvima. To zahteva osposobljavanje velikog broja stručnjaka.

Organizacija SK mora se zalagati za shvatanje da svaki starešina i vojnik poseduje visoke moralno-političke i vojnostručne kvalitete. To su ujedno i značajni kriteriji za uzdizanje starešina na više dužnosti. Konferencija je zauzela stav da »prvenstvo treba dati onima koji u praksi postižu veće radne rezultate, koji prednjače u borbi za ideološka opredeljenja i sprovođenje politike SKJ i koji najviše doprinose razvoju naše vojne teorije i prakse zasnovane na koncepciji opštenarodne odbrane«. Težište nastojanja organizacije SK i komandi u oblasti *kadrovske politike* mora biti usmereno na neprekidno vojno-stručno i idejno-političko osposobljavanje svih kadrova u JNA da efikasno obavljaju svoje funkcionalne dužnosti. Od posebne je važnosti da se u vojnim školama izgrađuju kadrovi koji će u svemu biti spremni i sposobni da zadovolje stalno narastanje potreba naših oružanih snaga.

4. Zadaci komunista i ostalih pripadnika armije u oblasti dalje razrade i primene koncepcije opštenarodne odbrane u oružanim snagama, posmatrani su u kontekstu našeg ukupnog društveno-ekonomskog i političkog razvoja. U vezi s tim polazi se od činjenice da su u

čitavom posleratnom razvoju naši narodi i narodnosti i naše oružane snage ispoljili visoku spremnost da brane nezavisnost, teritorijalnu celokupnost i suverenitet. Konstatovano je da sadašnji revolucionarni trenutak i aktivnost SK Jugoslavije, na čelu sa drugom Titom, stvara povoljne uslove za dalji razvoj koncepcije opštenarodne odbrane i za jačanje naših odbrambenih snaga, jer je i odbrambena moć našeg društva srazmerna ukupnim dostignućima u njegovom celokupnom razvitku.

Organizacija SK u armiji je nastojala, a i ubuduće će nastojati, da u akciji SKJ što doslednije sagleda i realizuje, pre svega, one zadatke koji spadaju u područje *borbene izgradnje i jačanja moralno-političkog jedinstva oružanih snaga i svih subjekata odbrane*. Otuda je i razumljivo što je težište aktivnosti komunista u JNA u društveno-političkim organizacijama bilo usmereno, pre svega, na one zadatke koji spadaju u područje moralno-političke i vojnostručne pripreme društva za odbranu. Na tim zadacima će se i ubuduće razvijati aktivnost komunista i ostalih pripadnika armije »sjedinjujući njihove napore s naporima svih organizovanih subjektivnih snaga u našem društvu u borbi da se dosledno sprovodi Pismo i ustavni amandmani, da se brže i doslednije realizuje stav o tome da radnička klasa zagospodari celinom društvene reprodukcije, da se ojača idejna i akciona sposobnost SKJ i poveća njegova odgovornost za pravce njegovog razvoja i za funkcionisanje celokupnog sistema socijalističkog samoupravljanja u Jugoslaviji«.

Pripadnici armije su se uspešno i odlučno suprotstavljali i ubuduće će se suprotstaviti pokušajima neprijateljskih i antisamoupravnih snaga koje nastoje da armiju prikažu čas konzervativnom i birokratskom snagom koja se suprotstavlja samoupravljanju, čas kao jedinu snagu, koja, nasuprot svim drugim organizovanim subjektivnim snagama našeg društva, čuva celinu i održava jedinstvo naše društvene zajednice.

Naša armija se razvija kao oružana sila radnih ljudi, svih naroda i narodnosti i građana SFRJ. »Ona se u odnosu na društvo mora, kao i do sada, pojavljivati kao njegov nerazdvojni deo i instrument njegove odbrane mirnog razvoja«. To su faktori koji opredeljuju političko ponašanje i konkretno angažovanje armije i svakog njenog pripadnika u životu društva i njegovih organizovanih društveno-političkih snaga. Komunisti i ostali pripadnici armije su obavezni da se u radu društveno-političkih organizacija bore za jedinstvo našeg pokreta i za sprovođenje platforme i političkog kursa Saveza komunista Jugoslavije i njegovih najviših foruma. To ne isključuje već pretpostavlja potrebu da komunisti iz Armije moraju

s puno pažnje i razumevanja uvažavati specifičnosti pojedinih sredina, ali nikada ne smiju dozvoliti da se lično mešaju u borbu za ostvarivanje bilo čijih parcijalnih interesa.

»Osnovna orijentacija u radu naše organizacije mora i dalje da ostane izgradnja Armije, svih njenih jedinica — posebno ratnih, i doprinos jačanju borbenog i moralno-političkog jedinstva i spremnosti JNA i teritorijalne odbrane — oružanih snaga SFRJ. Sve što činimo u funkciji je maksimalne borbene spremnosti i moralno-političkog jedinstva oružanih snaga i njihovog punog integrisanja u naše samoupravno socijalističko društvo. Zahtjevi koji proističu iz karaktera društvenih odnosa u našoj zemlji i zahtjevi njene odbrane u kojoj oružana borba ima dominantno mjesto, opredjeljuju našu aktivnost«. (Džemil Šarac)

III

Postignuti rezultati i stečena iskustva u ostvarivanju vodeće idejno-političke uloge organizacije SK u JNA nedvosmisleno pokazuju da je organizacija SK u JNA u proteklom dvogodišnjem periodu učvrstila i ojačala jedinstvo svojih redova na platformi politike SK Jugoslavije i da se afirmisala u snagu, od čijeg unutrašnjeg idejno-političkog jedinstva i akcione sposobnosti zavisi jedinstvo i borbena spremnost armije. Stvorene su sve bitne pretpostavke da organizacija SK u JNA u narednom periodu još uspješnije radi na ostvarivanju politike SKJ u izgradnji armije.

1. Dostignut je visok stepen jedinstva komunista na platformi SKJ. Organizacija SK u JNA orijentisana je, pre svega, na izgradnju armije i na jačanje borbenog i moralno-političkog jedinstva naših oružanih snaga — JNA i teritorijalne odbrane. Obezbeđena je takva osnovna usmerenost organizacije SK da neprekidno doprinosi ostvarivanju politike SK u odbrani zemlje.

2. Organizacionim izmenama omogućen je veći stepen efikasnosti i odgovornosti u radu. Smanjen je broj velikih osnovnih organizacija i čitava organizaciona struktura postavljena tako da omogućuje veću afirmaciju svakog komunista u izgrađivanju i sprovođenju politike SK.

3. Razvijeniji su demokratski postupci u izgrađivanju stavova i donošenju odluka. Učvršćena je disciplina i odgovornost u izvrša-

vanju usvojenih zaključaka. Razvija se kritički i samokritički odnos komunista u radu.

4. Organizacija SK u armiji uspešno se suprotstavila pokušajima prodora nacionalizma, liberalizma, tehnokratizma i oportunističkog oportunizma. Zato te pojave nisu mogle da uhvate dublji koren u redovima armije.

»Nesumnjiva je činjenica da se organizacija SK u JNA uspešno oduprla pojavama i tendencijama nacionalizma, liberalizma, birokratsko-tehnokratskim deformacijama i zloupotrebama društvene svojine, ne dopuštajući da te pojave i tendencije bilo gde uhvate dublji koren.

Naša organizacija SK je, takođe, pokazala sposobnost da se smelo i otvoreno razračuna s pojedinačnim i mestimičnim političkim devijacijama i aktivima imovinskog kriminala. Sve je to vrlo pozitivno uticalo na ukupni odnos armijskog sastava prema zadacima koji se tiču borbene izgradnje armije, podstaklo rad na marksističkom vojno-stručnom i ideološko-političkom uzdizanju, zaoštrilo vojno-stručne i moralno-političke kriterijume u kadrovskom razvoju ljudi«. (Nikola Ljubičić)

Međutim, konferencija je ocenila da u armiji još uvek ima komunista koji nisu dovoljno aktivni i istakla obavezu svih članova SK da budu maksimalno politički angažovani u ostvarivanju politike SKJ u izgradnji oružanih snaga i u borbi protiv svih kontrarevolucionarnih i antisamoupravnih tendencija i pojava. Zadatak je da se u narednom periodu više politički aktiviraju komunisti vojnici. Treba stvarati takvu atmosferu i uslove da vojnici komunisti dođu više do izražaja i da se više ispoljavaju u delovanju organizacije SK. U sadržaju rada organizacija i foruma SK ona pitanja koja se tiču vojnika i građanskih lica na službi u JNA moraju više da nađu mesta nego što je to do sada bio slučaj.

Napore za povećanje akcione sposobnosti i delovanje organizacije SK u JNA u narednom periodu treba usmeriti u prvom redu na stalno osposobljavanje osnovnih organizacija za što efikasnije idejno-političko delovanje. »Osnovne organizacije moraju više uticati na idejna pitanja obuke i vaspitanja, međuljudske odnose, unutrašnji red i disciplinu, sistem komandovanja i rukovođenja i na pitanja kadrovske politike«. Reč je, dakle, o tome da komunisti u armiji težište svoga delovanja moraju usmeriti na rešavanje onih problema iz života i rada jedinica, ustanova i komandi od kojih u najvećoj

meri zavisi moralno-političko jedinstvo i borbena sposobnost naših oružanih snaga. Idejno-političko delovanje komunista i organizacija SK treba neprekidno da utiču na tok i osnovni pravac izgradnje oružanih snaga. Uvek težiti za tim da rezultati u radu odgovaraju uloznim naporima i angažovanim snagama. To je značajno merilo efikasnosti idejno-političkog delovanja komunista.

Marksističko obrazovanje komunista posmatrano je u funkciji idejne borbe i ideološkog delovanja komunista. Ocenjeno je da se u sadašnjoj dinamičkoj aktivnosti na sprovođenju Pisma širi uverenje da je marksističko obrazovanje komunista i ostalih pripadnika armije značajna pretpostavka idejno-političkog jedinstva i akcione osposobljenosti organizacije SK u JNA i faktor koji doprinosi razvijanju svesti o svetsko-istorijskom značenju borbe SK Jugoslavije za razvoj samoupravljanja i za odlučujuću ulogu radničke klase u celokupnom životu društva. Marksističko obrazovanje jača otpornost prema raznim antisamoupravnim uticajima i izoštrava politički refleks komunista u oceni kontrarevolucionarne suštine nacionalističkih, liberalističkih, tehnobirokratskih, oportunističkih i sličnih pojava. Ono se u praksi rada organizacija i foruma SK sve više shvata kao aktivnost koja doprinosi izgrađivanju jedinstvenih merila i stavova o suštini osnovnih društveno-ekonomskih, idejnih i političkih kretanja u društvu i armiji. Zato se u procenjivanju rezultata rada na marksističkom obrazovanju polazi od toga koliko ono doprinosi efikasnom idejno-političkom delovanju komunista, a ne jedino od oblika, metoda i sadržaja programa i obrazovnog procesa.

Zaključak je da se aktivnost organizacija SK u oblasti marksističkog obrazovanja i ideološkog delovanja mora neprekidno unapređivati, naročito u sadašnjoj fazi našeg razvoja, kada antisamoupravne snage svim silama pokušavaju da udruženim akcijama spreče ili bar uspore revolucionarno delovanje SKJ u realizaciji Pisma Izvršnog biroa i druga Tita.

Na Konferenciji je konstatovano da i u armiji ima pojava liberalizma, nacionalizma, tehnokratizma i oportunizma. Ove pojave nisu samo rezultat »infiltracije« spolja već nastaju i kao posledica određene prakse i odnosa unutar pojedinih jedinica, ustanova i komandi. Zato je potrebno svestranije izučavati, analizirati uzroke, načine ispoljavanja i političke posledice tih pojava. U svemu tome je za organizaciju SK u JNA od posebne važnosti da se neprekidno izgrađuje i jača jedinstveno shvatanje komunista i pripadnika armije o tome da su sve ove pojave, uzete pojedinačno ili zajedno, uperene protiv koncepcije opštenarodne odbrane i jedinstva naših naroda i oružanih snaga, da se suprotstavljaju odlučujućoj ulozi čoveka u

ukupnoj odbrambenoj politici SKJ i da su protiv discipline, odgovornosti, reda, vojne subordinacije i jednostarešinstva u komandovanju. One su na taj način uperene protiv samoupravljanja, nezavisnosti i integriteta SFRJ. Cilj im je isti iako se ispoljavaju u različitim oblicima.

Liberalizam, na primer, najlakše raspoznavamo po tome što se suprotstavlja vojničkom redu i disciplini, što negira jednostarešinstvo u komandovanju i što se neprekidno bori za apstraktnu slobodu ličnosti, nasuprot obaveznosti izvršavanja naređenja, zakonitosti i odgovornosti u radu. Svaki oblik obaveznosti u izvršavanju naređenja pretpostavljenog on izjednačava sa nasiljem. Suprotstavlja se autoritetu i instituciji komandovanja i propoveda uravnilovku u položaju vojnih lica. Nadmeće se u kritici vojne organizacije i na taj način stvara napetu i nezdravu atmosferu u razvoju unutrašnjih odnosa. Liberalizam priznaje i opravdava koegzistenciju različitih ideoloških orijentacija pod vidom »slobodne« borbe mišljenja. Najčešće se nalazi u sprezi sa nacionalizmom i služi kao ideološka platforma za afirmaciju tehnokratizma.

Nacionalizam, bilo onaj separatistički ili hegemonistički, manifestuje se u obliku negiranja i mržnje prema pripadnicima druge nacionalnosti. Smeta mu »nacionalizam« drugih, a prema sopstvenom je bolećiv, opravdava ga i prikriva. Razarajuće deluje na unutrašnju koheziju i jedinstvo vojnih kolektiva.

Tehnobirokratizam je zajedničko ime za takva shvatanja i odnose u životu vojne organizacije u kojem je čovek i njegova uloga potčinjena potrebama tehničko-tehnoloških vojnih sistema koji »na dugme« rešavaju sve probleme u ratu i miru. Prema ovim shvatanjima stvaralačka uloga čoveka spada u sferu utopijske romantike i političke demagogije koja zamagljuje stvarne perspektive odbrane i ometa racionalnu organizaciju savremene vojne sile. Tehnobirokratizam je negacija koncepcije opštenarodne odbrane i opštenarodnog odbrambenog rata.

Oportunizam se javlja u onim sredinama u kojima nije izoštren revolucionarno-klasni odnos prema antisocijalističkim i antisamoupravnim ideološkim koncepcijama i ispoljava se najpre u obliku pasivnosti, tolerisanja i omalovažavanja uticaja i prakse koji su suprotni politici SK Jugoslavije, da bi na kraju pristao na koegzistenciju različitih ideologija u Savezu komunista.

»Tehnokratizam, kao pojavni oblik u razvoju našeg društva, nastojao je da sebi prisvoji pravo odlučivanja, ali istovremeno i da izbegne odgovornost za svoje odluke. Zato

su njemu odgovarala razna anarholiberalistička shvatanja o navodnoj »slobodi ličnosti«, koja su se, praktično svodila na to da zbog propusta nikoga nije trebalo zvati na odgovornost. U tim uslovima se, naravno, rad i rezultati rada nisu mogli vrednovati.

Liberalizam se manifestovao unutar oružanih snaga i u pojedinačnim pokušajima da se lična odgovornost zameni kolektivnom, što je vodilo slabljenju vojne organizacije.

Znamo, takođe, da su tehnokratske snage boreći se protiv većeg učešća radničke klase u odlučivanju, bile i protiv postojanja snažne i jedinstvene oružane sile našeg društva, što je, u suštini, vodilo ka popuštanju pred buržoaskim pritiscima.

Recidiv takvih shvatanja o Armiji ispoljava se tu i tamo u mišljenjima koja negiraju potrebu što veće odgovornosti i uspostavljanja pravog reda u vojnoj organizaciji. Time se faktički slabi unutrašnje jedinstvo i stvaraju uslovi za nered i nerad. S druge strane, naturaju se i različita mišljenja o veličini pojedinih delova oružanih snaga, o njihovom značaju i upotrebi i o načinu komandovanja.

(Nikola Ljubičić)

U vezi s tim u zaključcima se naglašava da se u organizaciji SK ne može tolerisati pasivnost i oportunizam pojedinaca. Svi komunisti moraju biti angažovani u političkoj borbi, a organizacije i forumi SK dužni su da sistematskim radom jačaju njihovu otpornost prema prodoru antisamoupravnih ideoloških uticaja. U tome je nezamenljiva uloga marksističkog obrazovanja i političkog rada u armiji. Ovaj rad mora biti shvaćen i realizovan kao sastavni deo svakodnevne prakse i ukupnog života ljudi. Svako tretiranje političkog rada i marksističkog obrazovanja odvojeno od života u jedinicama i društvene stvarnosti dovodi do »zapostavljanja idejne borbe i do pragmatizma u politici i praktikizma u akciji«.

Sadržaj marksističkog obrazovanja i političke akcije treba još više da doprinese izgrađivanju jedinstvenih merila pripadnika armije o svim pitanjima izgradnje naših oružanih snaga na osnovama koncepcije opštenarodne odbrane i da utiče na to da armijski sastav razume i shvati savremene pojave u društvenom životu, da o njima kritički rasuđuje i da jača njihovu otpornost prema ideološkim opredeljenjima i političkim shvatanjima koja su suprotna politici SK Jugoslavije.

Na konferenciji su podržane inicijative mnogih organizacija SK da razvijaju konkretne oblike i metode ideološkog rada, da organizuju taj rad sa *mladim komunistima*. Istaknuta je obaveza i odgovornost komunista da se maksimalno angažuju na izučavanju programa društveno-političkog obrazovanja starešina i vojnika. Zaključeno je da treba više nego do sada praktikovati održavanje seminara, večernjih političkih kurseva, marksističkih tribina i drugih oblika rada. Od posebnog je značaja da se poboljša samoizgradnja komunista i da se svaki pojedinac učini odgovornim za svoj rad na proučavanju marksističke literature.

U razmatranju unutrašnjih odnosa u organizaciji SK u JNA, Konferencija je pošla od činjenice da su na tom planu u proteklom dvogodišnjem periodu ostvareni značajni rezultati. Smanjivanje brojno velikih organizacija SK,⁵ povećalo je uticaj članova SK na izgrađivanju i sprovođenju stavova i odluka organizacije SK u armiji. Time su stvoreni povoljniji uslovi za neposredniji uticaj komunista u osnovnim organizacijama na rešavanje svih idejno-političkih pitanja iz života i rada jedinica, ustanova i komandi.

Podaci o brojnom stanju komunista u osnovnim organizacijama pokazuju da je moguće i potrebno i dalje usavršavati *organizacijsku strukturu*, tako da broj komunista u osnovnim organizacijama ne bude velik i da omogući njihovo maksimalno aktiviranje u svim oblastima delovanja organizacije SK u armiji. U vezi s tim postavljen je sledeći zadatak:

»U pripremama za X kongres treba vršiti dalje dograđivanje i razvijanje oblika organizovanja i delovanja komunista. To mora biti podređeno jačanju uticaja članova SK na sadržinu stavova, politike i programa akcija osnovnih organizacija i svih foruma SK u armiji. Nužno je tražiti takva organizaciona rešenja koja će omogućiti da svaki član SK tamo gde radi i živi, može organizovano da deluje i da se u konkretnom vidu izjašnjava o svim pitanjima i svakodnevnim problemima svoje radne i društvene sredine«.

Praksa velike većine osnovnih organizacija pokazuje da je u brojno manjim organizacijama SK razvijenija demokratska atmosfera. U ovim organizacijama su otvorenije i življe rasprave komunista o svim pitanjima života i rada jedinica, ustanova i komandi. Neposredniji su kontakti između komunista vojnika i starešina. Veći broj komunista se angažuje u pripremama određenih analiza o kojima se na sastancima vode idejno-političke rasprave.

⁵ Dok je ranije u jednoj osnovnoj organizaciji u proseku bilo 145, sada ima 70 članova. Ranije je 40,3% organizacija imalo do 100 članova, a sada ih je 79,3% ili četiri petine.

U svim organizacijama SK, naročito posle Pisma, došlo je do porasta *kritike i samokritike*. Izgrađuje se oštar i beskompromisan stav prema pojedincima koji su pasivni i koji su nedovoljno angažovani u sprovođenju politike SKJ. Sve je raznovrsnija i konkretnija borba za izgradnju revolucionarnog lika komunista, za podizanje stepena odgovornosti u radu na izvršavanju postavljenih zadataka i za celokupno političko ponašanje i stavove svakog pojedinca. Konferencija je podržala takvu orijentaciju i postavila zahtev i obavezu svim organizacijama i forumima da je u narednom periodu dalje razvijaju i primenjuju. Osobito je važno da se u osnovnim organizacijama SK razvija samokritički odnos prema sopstvenom radu i postignutim rezultatima.

Samokritika se mora shvatiti kao idejno-politički i moralni zahtev za revolucionarnim odnosom komunista prema sopstvenoj praksi i moralno-političkim postupcima. Takav zahtev proizilazi iz društvene suštine i revolucionarne prirode komunističke avangarde, koja nosi duh kritičkog mišljenja i neprekidno razvija i izražava norme komunističkog morala i revolucionarne svesti. Samokritika komunista, kao izraz slobodno izražene želje da se odano i bezrezervno bori za interese radničke klase, predstavlja, u stvari, svesno nastojanje da se član SK indentifikuje sa politikom i praksom svoje Partije i pokreta. Samokritika mora da ujedinjuje misao i akciju, da pomogne u dubljem sagledavanju smisla i idejno-političkih posledica određene prakse, da razvija lik komunista-revolucionara i da utiče na brže otklanjanje svega što smeta da bi se postigli veći rezultati u radu.

»... Za Savez komunista je presudno pitanje koliko svojim idejnim i političkim djelovanjem, svojom celokupnom praksom, vjerno izražava historijske interese radničke klase. On ne može biti njen idejno-politički predvodnik ako svakodnevno ne vodi borbu za rješavanje životnih problema radničke klase i svih ostalih radnih ljudi. Zato i nismo dopustili da slabi uticaj radničke klase na Savez komunista i da se potiskuju klasne dimenzije u našoj politici. Naprotiv, u svemu što danas preduzimamo — i kao partija, i kao društvo, i kao država — polazimo od klasnih kriterija naše revolucije.«⁶ (Tito)

⁶ Isto.

Učesnici Konferencije su još jednom potvrdili da su komunisti i svi ostali pripadnici armije nepokolebljivi u uverenju da najnovije akcije SKJ imaju odlučujući značaj za revolucionarno-klasnu reafirmaciju uloge SKJ i za sudbinu socijalizma u Jugoslaviji. To podstiče na akciju, učvršćuje jedinstvo naših oružanih snaga i otvara nove perspektive našeg ukupnog razvoja.

Izražavajući raspoloženje komunista i svih pripadnika armije, Konferencija je uputila pozdravno pismo drugu Titu u kojem se ističu težišni zadaci na kojima će se komunisti u armiji angažovati u narednom periodu. U pismu se, pored ostalog, kaže:

»Naročito ćemo se angažovati na daljem učvršćenju moralno-političkog jedinstva Armije, izgrađivanju političke svesti svih pripadnika JNA i jačanju njene borbene gotovosti. Angažovaćemo se, takođe, na jačanju svesne discipline, usavršavanju sistema komandovanja i rukovođenja, opremanju jedinica i komandi najnovijim borbenim i tehničkim sredstvima i, s tim u vezi, na postizanju maksimalnih rezultata u obuci i vaspitanju. I dalje ćemo raditi na jačanju bratstva i jedinstva, drugarskih međuljudskih odnosa, na produblivanju revolucionarnih i humanih vrednosti našeg društva, razvijanju jugoslovenskog socijalističkog patriotizma i na još većem idejno-političkom angažovanju pripadnika Armije u društvu«.

Simeon BUNČIĆ